

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МИКОЛАЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Навчально-науковий інститут економіки та управління
Обліково-фінансовий факультет

Кафедра фінансів і кредиту

**МІЖНАРОДНІ КРЕДИТНО-РОЗРАХУНКОВІ
ТА ВАЛЮТНІ ОПЕРАЦІЇ**

Методичні рекомендації
для виконання практичної роботи
здобувачами ступеня вищої освіти «магістр» 6 курсу спеціальності
073 «Менеджмент» денної форми навчання

МИКОЛАЇВ
2016

УДК 339.72(075.8)

ББК 65.582.6я73

М 58

Друкується за рішенням науково-методичної комісії обліково-фінансового факультету Миколаївського національного аграрного університету від 18.05.2016 р., протокол № 9.

Укладачі:

- А. В. Бурковська – канд. екон. наук, доцент, доцент кафедри фінансів і кредиту, Миколаївський національний аграрний університет;
- Т. І. Лункіна – канд. екон. наук, доцент, доцент кафедри фінансів і кредиту, Миколаївський національний аграрний університет.

Рецензенти:

- М. В. Дубініна – д-р екон. наук, доцент, професор кафедри обліку і аудиту, Миколаївський національний аграрний університет;
- Л. С. Мельничук – канд. екон. наук, старший викладач кафедри економіки підприємств та землеустрою, Чорноморський державний університет імені Петра Могили.

© Миколаївський національний аграрний університет, 2016

ЗМІСТ

Вступ.....	4
Тематичний план дисципліни для здобувачів ступеня вищої освіти «магістр» 6 курсу 073 «Менеджмент».....	6
Рекомендації щодо виконання практичних робіт.....	7
Модуль 1. Валюта	
Тема 1. Валютний курс у системі міжнародних кредитно-розрахункових та валютних операцій.....	9
Тема 2. Конвертованість валют.....	10
Тема 3. Платіжний баланс країни.....	10
Тема 4. Еволюція розвитку валютних систем.....	11
Задачі до модулю 1	12
Модуль 2. Операції	
Тема 5. Валютні операції «спот».....	14
Тема 6. Форвардні валютні операції.....	15
Тема 7. Валютні операції «своп».....	16
Тема 8. Операції – валютні опціони та валютні ф'ючерси.....	17
Тема 9. Фінансування та кредитування експортно-імпортних операцій.....	18
Задачі до модулю 2.....	19
Модуль 3. Розрахунки	
Тема 10. Система валютних рахунків.....	24
Тема 11. Сутність та технологія здійснення міжнародних розрахунків.....	25
Тема 12. Страхування валютного ризику.....	26
Задачі до модулю 3.....	26
Питання для підсумкового контролю знань (до екзамену).....	29
Список рекомендованої літератури.....	34

ВСТУП

Розвиток ринкової економіки створює широкі можливості для здійснення міжнародної діяльності підприємствами всіх форм власності. У цих умовах більшість підприємств безпосередньо вступають у відносини із закордонними партнерами, здійснюють міжнародні розрахунки. Мета дисципліни - формування у здобувачів вищої освіти свідомої причетності до поглиблення інтеграції України в світове співтовариство через уміння здійснювати кредитно-розрахункові та валютні операції.

Завдання вивчення курсу: засвоєння здобувачами вищої освіти теоретичних знань та набуття практичних навичок виконання кредитно-розрахункових та валютних операцій, що здійснюються при обслуговуванні зовнішньоекономічної діяльності експортерів та імпортерів. Завданням менеджера зовнішньоекономічної діяльності є здійснення правильного вибору між існуючими формами валютних розрахунків з метою отримання коштів за найменшою ціною або отримання найбільш високого доходу від їх продажу за мінімізації валютного ризику.

Практична робота здобувачів вищої освіти повинна бути направлена на поглиблене вивчення нормативних документів. Законів України, інструкцій, додаткової літератури, що впливатиме на розширення їх економічного кругозору.

У результаті вивчення дисципліни здобувач вищої освіти повинен:

- вивчити теоретичні основи та набути практичні навички застосування кредитних і методів підтримки зовнішньоекономічної діяльності підприємницьких структур;
- уміти здійснювати розрахунки по експортно-імпортних операціях;
- засвоїти етапи і принципи проведення валютних операцій та операцій з банківськими металами.

Метою виконання практичних робіт є закріплення вивченого теоретичного матеріалу з тем курсу, а саме:

1. Валютний курс у системі міжнародних кредитно - розрахункових та валютних операцій;
2. Конвертованість валют;
3. Платіжний баланс країни;
4. Еволюція розвитку валютних систем;
5. Валютні операції «спот»;
6. Форвардні валютні операції;
7. Валютні операції «своп»;
8. Операції - валютні опціони та валютні ф'ючерси;
9. Фінансування та кредитування експортно-імпортних операцій;
10. Система валютних рахунків;
11. Сутність та технологія здійснення міжнародних розрахунків;
12. Страхування валютного ризику.

А також здобувачі вищої освіти повинні продемонструвати своє вміння застосовувати отримані теоретичні знання при розв'язанні практичних завдань.

**ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ДИСЦИПЛІНИ ДЛЯ ЗДОБУВАЧІВ
СТУПЕНЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ «МАГІСТР» 6 КУРСУ
СПЕЦІАЛЬНОСТІ «МЕНЕДЖМЕНТ»**

Модулі курсу			Найменування змістових модулів	Розподіл навчального часу		
Найменування	Обсяг, кредит	Сума залікових балів		лекції	практичні	самостійна робота
Валюта	1	12-20	Валютний курс у системі міжнародних кредитно-розрахункових та валютних операцій	1	1	9
			Конвертованість валют	1	1	9
			Платіжний баланс країни	1	1	10
			Еволюція розвитку валютних систем	1	1	10
Операції	1,36	16-27	Валютні операції «спот»	2	2	10
			Форвардні валютні операції	2	2	10
			Валютні операції «своп»	2	2	10
			Операції – валютні опціони та валютні ф'ючерси	4	4	10
			Фінансування та кредитування експортно-імпортних операцій	2	2	10
Розрахунки	0,64	8-13	Система валютних рахунків	2	2	10
			Сутність та технологія здійснення міжнародних розрахунків	2	2	10
			Страховання валютного ризику	2	2	10
Всього	3	36-60		22	22	118

РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ВИКОНАННЯ ПРАКТИЧНИХ РОБІТ

Перед виконанням практичної роботи здобувачеві вищої освіти необхідно опрацювати рекомендовані літературні джерела, починаючи із законодавчої та нормативної бази, які стосуються поставлених у завданні відповідного варіанта практичної роботи питань.

Далі слід детально вивчити матеріал за даною темою викладений у рекомендованих підручниках, навчальних посібниках та додатковій літературі, в тому числі періодичній, зібрати фактичний матеріал, якщо цього вимагає зміст, глибоко з'ясувати питання і тільки після цього приступити до виконання практичної роботи.

При вирішенні задач необхідно дотримуватись такого порядку:

- 1) оволодіти основним змістом теми, використовуючи рекомендовану літературу та конспект відповідної лекції;
- 2) ознайомитись з умовами завдання, продумати методику вирішення задачі;
- 3) виконати рішення, дотримуючись його логічної послідовності та пояснюючи хід виконання розрахунків. При необхідності результати розрахунків внести до відповідних таблиць;
- 4) проаналізувати отримані результати, сформулювати висновки, що пояснюють їх економічний зміст.

Пропонуємо розглянути на прикладі, як необхідно оформлювати розв'язання практичних завдань.

ПРИКЛАД:

ЗАДАЧА

Розрахувати курс для тримісячного форвардного контракту, якщо на 1 травня на ринку котирується такий валютний курс:

GBP/USD 1,4745

та такі процентні ставки: GBP 3m — 6,5% ; USD 3m - 5,8%

РОЗВ'ЯЗАННЯ :

Валютою котирування в даній задачі є долар США, а базою котирування — фунт стерлінгів. Процентна ставка за долларом США нижча за процентну ставку за фунтом стерлінгів, тому долар США буде котируватися не з премією, а з дисконтом.

Розрахуємо дисконт:

$$\text{Dis} = 1,4745 \times (5,8 - 6,5) \times 92 / (365 \times 100 + 6,5 \times 92) = - 94,9578 / 37098 = - 0,0026$$

Форвардний курс розраховується зі спотового курсу з урахуванням дисконту. Розрахуємо форвардний курс.

$$\text{Fwd} = 1,4745 - 0,0026 = 1,4719$$

ВІДПОВІДЬ:

GBP/USD 3m FWD 1,4719

ПЛАН ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

МОДУЛЬ 1 ВАЛЮТА

ТЕМА 1

Валютний курс у системі міжнародних кредитно-розрахункових та валютних операцій

Питання для опитування :

1. Поняття валютного курсу.
2. Поняття «котирування валюти» та його різновиди.
3. Чинники впливу на формування валютного курсу.
4. Паритет купівельної спроможності (частковий та загальний) як основа валютного курсу.
5. Режими валютних курсів : фіксований, плаваючий, змішаний.

Додаткові питання:

1. Розкрийте поняття валютного курсу.
2. Дайте визначення поняття «котирування валюти» та вкажіть його різновиди.
3. Які чинники впливають на формування валютного курсу?
4. Розкрийте сутність категорії «купівельна спроможність валюти».
5. Дайте визначення поняття «паритет купівельної спроможності».
6. За допомогою яких показників можна розрахувати паритет купівельної спроможності?
7. Визначте основні різновиди режимів валютних курсів, що використовуються у світовій практиці.
8. Охарактеризуйте вказані різновиди режимів валютних курсів.

9. Вкажіть відмінності між фіксованим та плаваючим валютними курсами.

ТЕМА 2

Конвертованість валют

Питання для опитування :

1. Поняття конвертованості валюти. Повна і часткова конвертованість.
2. Зовнішня та внутрішня конвертованість.
3. Характеристика класифікатора іноземних валют НБУ.

Додаткові питання:

1. У чому полягає відмінність повної та часткової конвертованості валюти?
2. У чому різниця між зовнішньою та внутрішньою конвертованостями?
3. Розкрийте поняття конвертованості валюти.
4. Охарактеризуйте класифікатор іноземних валют НБУ.

ТЕМА 3

Платіжний баланс країни

Питання для опитування :

1. Поняття «платіжний баланс».
2. Поняття «економічна територія держави». Резиденти та нерезиденти України.
3. Структура платіжного балансу.
4. Операції торговельного балансу.

5. Баланс «невидимих» операцій. Баланс руху капіталів і кредитів.
6. Сучасна класифікація статей платіжного балансу за методикою МВФ.

Додаткові питання:

1. Розкрийте сутність поняття «платіжний баланс».
2. Дайте визначення поняття «економічна територія держави».
3. Які юридичні та фізичні особи належать до резидентів та нерезидентів України?
4. Охарактеризуйте структуру платіжного балансу.
5. Які операції відображаються у торговельному балансі?
6. Що відображає баланс «невидимих» операцій?
7. Які операції враховуються у балансі руху капіталів і кредитів?
8. Яка структура сучасної класифікації статей платіжного балансу за методикою МВФ?

ТЕМА 4

Еволюція розвитку валютних систем

Питання для опитування :

1. Перший етап світової валютної системи і його характеристика.
2. Другий етап світової валютної системи і його характеристика.
3. Третій етап світової валютної системи і його характеристика.
4. Четвертий етап світової валютної системи та його характеристика.

Додаткові питання:

1. Вкажіть основні етапи розвитку світової валютної системи.
2. Охарактеризуйте стадії еволюції системи золотого стандарту.
3. Вкажіть характерні риси Генуезької золотодев'язної системи.
4. Розкажіть про передумови створення Бреттон-Вудської валютної системи.
5. Визначте причини краху Бреттон-Вудської валютної системи.
6. Охарактеризуйте принципи функціонування Ямайської валютної системи.
7. Вкажіть причини та передумови створення МВФ.

ЗАДАЧІ ДО МОДУЛЮ 1

Валютне котирування – фіксування курсу національної грошової одиниці стосовно іноземних грошових одиниць. **Повне котирування** передбачає встановлення курсу покупця (сторона bid) і продавця (сторона offer). **Bid** - це курс купівлі базової валюти (курс продажу валюти котирування) маркет-мейкером. **Offer** – це курс продажу базової валюти (курс купівлі валюти котирування) маркет-мейкером. Різниця між котируванням на покупку і продаж називається **spred** (або маржа):

$$\text{Spred} = \text{Offer} - \text{Bid} \quad (1)$$

Крос-курс – це курс обміну між двома валютами, за винятком долара США. Крос-курс розраховується через основні курси валют відносно долара США.

Правила розрахунку крос-курсів:

- 1) для двох прямих котирувань – для одержання сторони **bid крос-курсу** слід розділити сторону bid курсу валюти, що виступає в крос-курсі валютою котирування, на сторону offer курсу валюти, що у крос-курсі служить базою котирування; для одержання сторони **offer крос-курсу** слід розділити сторону offer курсу валюти, що виступає в крос-курсі валютою котирування, на сторону bid курсу валюти, що виступає в крос-курсі базою котирування;
- 2) для прямого і непрямого котирування - для одержання сторони **bid крос-курсу** слід помножити сторони bid доларових курсів цих валют; для одержання сторони **offer крос-курсу** слід помножити сторони offer доларових курсів цих валют;
- 3) для двох непрямих котирувань - для одержання сторони **bid крос-курсу** слід розділити сторону bid курсу валюти, що виступає в крос-курсі базою котирування, на сторону offer курсу валюти, що у крос-курсі служить валютою котирування; для одержання сторони **offer крос-курсу** слід розділити сторону offer курсу валюти, що виступає в крос-курсі базою котирування, на сторону bid курсу валюти, що виступає в крос-курсі валютою котирування.

Задача 1

Банк А ставить котирування банку Б на 1,2 млн грн : $USD/UAH = 27,9733/88$.

Визначте: а) вид котирування;

б) базову валюту та валюту котирування;

- в) охарактеризуйте маркет-юзерів;
- г) за якою ціною банк Б купить у банка А 1,2 млн грн;
- д) прибуток маркет-мейкера.

Задача № 2

Знайти крос-курс японської єни і канадського долара JPY/CAD, використовуючи котирування $USD/CAD = 1,5652/58$; $USD/JPY = 107,34/40$.

Задача № 3

Знайти крос-курс фунта стерлінгів до гривні GBP/UAH, якщо: $GBP/USD = 1,3891/94$; $USD/UAH = 27,9733/88$.

Задача № 4

Дилеру необхідно визначити крос-курс фунта стерлінгів до австралійського долара GBP/AUD, якщо : $GBP/USD = 1,5820/26$; $AUD/USD = 0,7591/96$.

Задача № 5

Якщо курс фунта стерлінгів змінився з 1,6142 до 1,6122, що це означає відносно долара США? Визначте маржу.

Задача № 6

Якщо курс японської єни змінився з 78,1 до 76,1, що це означає відносно долара США? Визначте маржу.

МОДУЛЬ 2 ОПЕРАЦІЇ

ТЕМА 5

Валютні операції «спот»

Питання для опитування :

1. Суб'єкти валютних операцій.

2. Конверсійні операції між банками на умовах спот.
3. Дата валютування і дата операції.

Додаткові питання:

1. У чому полягають особливості проведення валютних операцій між банками на умовах спот?
2. Що таке дата валютування?
3. Що таке дата операції?
4. Які причини виникнення відхилень від прийнятих правил визначення дати спот?

ТЕМА 6

Форвардні валютні операції

Питання для опитування :

1. Види форвардних операцій : угоди аутрайт і угоди своп.
2. Форвардний курс аутрайт.
3. Форвардний курс для ламаних дат.
4. Форвардні крос-курси.

Додаткові питання:

1. Навіщо експортери та імпортери укладають форвардні угоди?
2. Що являє собою «коротка дата» при укладанні форвардного контракту?
3. Чи мають форвардні угоди чітку стандартизацію щодо суми та терміну?
4. Що таке премія?
5. Чи може клієнт ухилитися від виконання форвардної угоди за умов анулювання зовнішньоторговельної угоди?

6. Чи має місце депозитна операція в угодах за форвардними ставками?
7. Яка ставка лежить в основі FRA?

ТЕМА 7

Валютні операції «своп»

Питання для опитування :

1. Типи валютних свопів.
2. Котирування своп.
3. Короткі свопи (до спота).
4. Використання угод своп.
5. Здійснення протилежного свопа.

Додаткові питання:

1. Дати класифікацію валютних свопів та навести їх приклади.
2. Яка зі сторін процентного свопу виграє при зростанні процентних ставок?
3. Які процентні ставки можуть лежати в основі свопу зі змінною базою нарахування ставки?
4. Причини здійснення процентних свопів.
5. Який із процентних свопів передбачає залучення банками коштів в одній і тій самій валюті, а який – у різних?
6. З яким ризиком можуть бути пов'язані валютні свопи ринку капіталів?
7. Які причини спонукають учасників ринку здійснювати процентно-валютні свопи?

ТЕМА 8

Операції – валютні опціони та валютні ф'ючерси

Питання для опитування :

1. Поняття опціонних контрактів, їх види, сторони та ціна виконання.
2. Організація торгівлі опціонними контрактами та система маржі.
3. Премія опціону.
4. Опціонні стратегії та хеджування опціонами.
5. Поняття фінансових ф'ючерсів та визначальні риси ф'ючерсних ринків.
6. Ф'ючерсна ціна та особливості її формування на різні види контрактів.
7. Біржова торгівля ф'ючерсними контрактами і система маржі.
8. Ф'ючерсні стратегії та хеджування.

Додаткові питання:

1. Яке право надає його власнику американський опціон колл?
2. Коли опціон колл має внутрішню вартість?
3. Хто вносить маржу при укладенні біржової угоди з покритим опціоном колл?
4. Хто вносить маржу при укладенні угоди з біржовим опціоном пут?
5. Яка різниця в результатах хеджування від ризику зростання відсоткової ставки за кредитом в іноземній валюті за рахунок продажу процентного ф'ючерса і за рахунок придбання опціону пут на процентну ставку?

6. Чим ф'ючерсний контракт відрізняється від форвардного?
7. Що таке відкритий інтерес?
8. Що таке базис?
9. Що визначає термін контанго на ринку ф'ючерсних контрактів?
10. Яким чином можна закрити позицію на ринку ф'ючерсних контрактів?
11. Чи буде нарахована варіаційна маржа за раніше відкритими позиціями, якщо на останній сесії угоди не укладались?
12. Який максимальний ризик можливий при купівлі ф'ючерсного контракту?
13. Хто є гарантом виконання угод на ринку ф'ючерсів?

ТЕМА 9

Фінансування та кредитування експортно-імпорتنих операцій

Питання для опитування :

1. Роль кредитів в забезпеченні зовнішньої торгівлі, його види та зв'язок з умовами платежу.
2. Кредитування імпорту.
3. Кредитування на основі векселя.
4. Кредитування на основі документарного акредитива.
5. Пряме банківське кредитування імпортера.
6. Кредитування експорту.
7. Короткострокове кредитування експортера.
8. Експортний факторинг та форфейтинг.
9. Експортний лізинг.

Додаткові питання:

1. Хто може бути кредитором зовнішньоторговельних угод?
2. Охарактеризувати види фірмових кредитів.
3. Чим зумовлена необхідність кредитування експортерів та імпортерів?
4. У чому полягає зв'язок фірмового кредиту з банківським?
5. Назвіть методи фінансування міжнародної торгівлі.
6. Який зміст та порядок здійснення акцептної операції?
7. Який механізм використання акредитива як інструменту кредитування?
8. Розкрийте зміст прямого банківського кредитування експортно-імпортних операцій.
9. За яких умов можливе виникнення валютного ризику при банківському кредитуванні?
10. Які є методи короткострокового кредитування експорту?
11. Що таке акцептна кредитна лінія?
12. Розкрийте зміст факторингу як форми короткострокового кредитування експортера.
13. Розкрийте зміст лізингу як форми короткострокового кредитування.

ЗАДАЧІ ДО МОДУЛЮ 2

Валютні операції – це операції купівлі-продажу певної суми однієї валюти в обмін на іншу за умови узгодження часу поставки і розрахунку за строго визначеною ціною (валютним курсом) на валютних ринках.

Здійснюючи будь-яку валютну операцію, слід розрізняти дві дати:

- 1) **дату укладання угоди** (по телефону, факсу, письмово та ін.);
- 2) **дату валютування** – дату виконання умов угоди, тобто фізичного переміщення грошових коштів; день реалізації угоди купівлі-продажу валюти.

Валютні операції бувають спотові, форвардні, ф'ючерсні, опціонні. Єдиною платою за здійснення спотових операцій є **спред**. Обмінний курс продажу чи купівлі, який використовується для валютних операцій без будь-якої попередньої угоди для здійснення майбутньої конверсії (купівлі-продажу) називається **спот-курсом**. Спот-курс визначається як вираження вартості однієї фіксованої грошової одиниці щодо вартості одиниці інших валют.

В основі **форвардного курсу (Kfwd)** лежить курс спот на дату укладання угоди (**Kspot**), скоригований на форвардні пункти (**Pfwd**):

$$\mathbf{Kfwd = Kspot + Pfwd} \quad (2)$$

Задача № 7

Банк здійснив конверсійну операцію в понеділок : купив для власних потреб 1 млн доларів США за гривні за курсом 7,5455. Потім у четвер банк здійснив протилежну операцію : продав 1 млн доларів США за гривні за курсом 7, 5435. Курс НБУ в понеділок становив 7,5465, а в наступні кілька днів курс НБУ змінювався так : вівторок – 7,5445; середа – 7,5480; четвер – 7,5420. Охарактеризуйте дії банку щодо валютної позиції. Визначте прибуток (збиток) банку за балансом на день купівлі та в наступні

дні. Визначте фінансовий результат проведеної операції за балансом.

Задача № 8

Банк залучає 40 млн доларів США на один місяць і в той самий день розміщує 10 млн доларів США. Які створюються депозитні позиції при цих операціях і яка позиція буде у банку в результаті проведених операцій?

Задача № 9

Банк залучає 50 млн доларів США на три місяці й у той самий день розміщує 50 млн доларів США на шість місяців. Які створюються депозитні позиції при цих операціях і яка позиція буде у банку в результаті проведених операцій?

Задача № 10

Банк А п'ятого червня розмістив зі споту 5 млн доларів США на місячний депозит в банку Б під 6% і того ж дня уклав угоду з банком В щодо залучення 5 млн доларів США також зі споту на місяць під 5%. Розрахуйте прибуток банку А.

Задача № 11

Банк розмістив депозит 1 млн доларів США зі споту 23 листопада на місяць. Визначте дату валютування і дату закінчення депозиту, якщо 25 грудня святкують Різдво.

Задача № 12

На залучений депозит розміром 1 млн доларів США за тиждень було нараховано 20 тис доларів США. Чому дорівнює тижнева відсоткова ставка?

Задача № 13

Коли повернеться місячний депозит, розміщений з датою валютування 31 серпня?

Задача № 14

Дилеру комерційного банку слід обчислити суму відсотків, яку очікують на дату закінчення місячного депозиту 3 млн доларів США, розміщеного під 13% річних з 21 грудня 2011 р. по 23 січня 2012 р. за формулою простого відсотка.

Задача № 15

На 1 квітня на ринку котируються такі валютний курс та процентні ставки: GBP/USD = 1,4745; GBP 3m – 5,8%; USD 3m – 6,5%. Розрахувати курс для тримісячного форвардного контракту.

Задача № 16

На 1 квітня на ринку котируються такі валютний курс та процентні ставки: GBP/USD = 1,4745; GBP 3m – 6,5%; USD 3m – 5,8%. Розрахувати курс для тримісячного форвардного контракту.

Задача № 17

Визначити дату валютування форвардної угоди, якщо:

- а) угода аутрайт укладається 29 серпня на 1 місяць;
- б) дата валютування угоди припадає на неділю 31 грудня;
- в) угода укладається 29 серпня 2011 р. (понеділок) на 4 місяці;
- г) угода укладається 15 серпня 2011 р. (понеділок) на 3 місяці;
- д) угода укладається 15 листопада 2011 р. на 1 місяць.

Задача № 18

На ринку спот котируються такі валютні курси та процентні ставки: USD/UAH = 5,4910/40; UAH 1m 15-16% p.a.; USD 1m 5,5-6% p.a. Розрахувати форвардний курс USD/UAH на один місяць.

Задача № 19

Клієнт звернувся до банку 12 червня з проханням покрити форвардним контрактом платіж, що має відбутися 26 липня, для здійснення якого клієнту необхідно купити долари США за євро. Розрахувати курс, за яким буде укладено контракт, за умови, що банк котирує такі ставки продажу долара США: EUR/USD = 0,9535; 1m fwd 15 pm; 2m fwd 32 pm.

Задача № 20

Курс спот USD/EUR = 1,9565/70. Своп пункти на 2 місяця становлять -45/-40. Розрахувати курси свопу типу sell/buy для USD, що зазначить маркет-мейкер для свого контрагента.

Задача № 21

Знайти крос-курс канадського долара і японської єни CAD/JPY, використовуючи котирування USD/CAD = 1,5652/58 ; USD/JPY = 107,34/40.

Задача № 22

Знайти крос-курс фунта стерлінгів до гривні GBP/UAH, якщо:

$$\text{GBP/USD} = 1,3891/94 ; \text{USD/UAH} = 7,9733/88.$$

Задача № 23

Дилеру необхідно визначити крос-курс австралійського долара до фунта стерлінгів AUD/GBP, якщо : $GBP/USD = 1,5820/26$;
 $AUD/USD = 0,7591/96$.

МОДУЛЬ 3. РОЗРАХУНКИ

ТЕМА 10

Система валютних рахунків

Питання для опитування :

1. Види кореспондентських рахунків.
2. Система СВІФТ.
3. Види валютних ринків. Котирування валют. Курс покупця і продавця іноземної валюти. 4. Порядок оформлення валютних рахунків.
4. Документи для відкриття і ведення валютних рахунків в Україні.
5. Поточні і розподільчі валютні рахунки.

Додаткові питання:

1. З якою метою відкриваються кореспондентські рахунки в банках?
2. Які види кореспондентських рахунків Ви знаєте?
3. Що являє собою система СВІФТ?
4. Яким чином вона прискорює проведення розрахунків між банками?

5. Де купують банки іноземну валюту для проведення міжнародних розрахунків? Які Ви знаєте види валютних ринків? Що таке котирування валют?
6. Чим відрізняється курс продавця від курсу покупця іноземної валюти?
7. Які документи необхідно подати для відкриття та ведення валютних рахунків в Україні?
8. Чим відрізняються поточні валютні рахунки від розподільчих валютних рахунків?
9. Яким чином здійснюється купівля банками іноземної валюти на українському міжбанківському ринку?

ТЕМА 11

Сутність та технологія здійснення міжнародних розрахунків

Питання для опитування :

1. Фактори впливу на стан міжнародних розрахунків.
2. Особливості міжнародних розрахунків.
3. Відмінність основних груп умов ІНКОТЕРМС.
4. Прийнятні умови оплати для імпортера і експортера.

Додаткові питання:

1. Дайте визначення міжнародних розрахунків. Чим вони відрізняються від внутрішніх розрахунків?
2. Якими бувають способи платежів?
3. Яка роль національних валют у міжнародних розрахунках?
4. Що являють собою валютно-фінансові та платіжні умови?
5. Чому не завжди збігаються валюта ціни і валюта платежу?

6. Які Ви знаєте умови платежу?

ТЕМА 12

Страхування валютного ризику

Питання для опитування :

1. Ризик як економічна категорія.
2. Види банківських ризиків, їх взаємозв'язок.
3. Причини виникнення валютного ризику.
4. Основні елементи оцінки валютного ризику. Відкрита валютна позиція.

Додаткові питання:

1. На які ризики наражаються експортери й імпортери в процесі міжнародної торгівлі?
2. Які заходи використовують при страхуванні валютних ризиків?

ЗАДАЧІ ДО МОДУЛЮ 3

Валютна позиція банку (VP) – показник, що характеризує валютний ризик банку; різниця між сумою активів та позабалансових вимог у певній іноземній валюті та сумою балансових і позабалансових зобов'язань у цій самій валюті :

$$VP = Av - Lv \quad (3)$$

де Av – це активи, які обліковуються на певний день у балансі, тобто є у розпорядженні банку на цей час, та активи, які банк одержить у майбутньому (купівля певної валюти за угодами форвард, ф'ючерс, опціон та майбутні надходження у валюті у вигляді доходу).

L_v – це зобов'язання банку на певний день у балансі перед клієнтами та контрагентами і зобов'язання банку у майбутньому (продаж певної валюти за угодами форвард, ф'ючерс, опціон, майбутні збитки в певній валюті).

Валютна позиція відкрита – сума активів та позабалансових вимог у певній іноземній валюті не збігається із сумою балансових і позабалансових зобов'язань у цій самій валюті.

Валютна позиція відкрита довга – сума активів і позабалансових вимог перевищує суму балансових та позабалансових зобов'язань у кожній іноземній валюті:

$$A_v > L_v \quad (4)$$

Валютна позиція відкрита коротка – сума активів і позабалансових зобов'язань перевищує суму балансових та позабалансових вимог у кожній іноземній валюті:

$$A_v < L_v \quad (5)$$

Валютна позиція закрита – сума активів та позабалансових вимог у певній іноземній валюті збігається із сумою балансових і позабалансових зобов'язань у цій самій валюті:

$$A_v = L_v \quad (6)$$

Дилери банків за робочий день роблять велику кількість операцій із різними валютами, і їхнє завдання полягає у закритті валютної позиції банку, що унеможливить збитки останнього.

Задача № 24

Розрахувати і охарактеризувати валютну позицію банку щодо долара США, якщо сума активів та позабалансових вимог в доларах США становить 2,3 млн доларів США, а сума балансових і позабалансових зобов'язань в доларах США становить 1,5 млн доларів США.

Задача № 25

Розрахувати і охарактеризувати валютну позицію банку щодо долара США, якщо сума активів та позабалансових вимог в доларах США становить 1,5 млн доларів США, а сума балансових і позабалансових зобов'язань в доларах США становить 2,3 млн доларів США.

Задача № 26

Розрахувати і охарактеризувати валютну позицію банку щодо долара США, якщо сума активів та позабалансових вимог в доларах США становить 1,5 млн доларів США, а сума балансових і позабалансових зобов'язань в доларах США становить 1,5 млн доларів США.

Задача № 27

Банк купує 10 млн доларів США за японські єни за курсом 76,10. Які при цьому створюються позиції і на які суми?

Задача № 28

Якою валютою банк А розрахується з банком Б і в якому обсязі, якщо банк А здійснює операції:

а) купує у банка Б 5,25 млн доларів США проти канадського долара за курсом 1,5676 ;

- б) продає банку Б 5,175 млн доларів США проти швейцарського франка за курсом 1,6156;
- в) продає банку Б за канадські долари 6,5 млн швейцарських франків за курсом 0,8945.

ПИТАННЯ ДЛЯ ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ (ДО ЕКЗАМЕНУ)

1. Поняття і види міжнародних розрахунків. Способи платежів.
2. Роль національних і колективних валют та золота в міжнародних розрахунках.
3. Валютно-фінансові та платіжні умови зовнішньоекономічних угод.
4. Валюта ціни та валюта платежу. Умови платежу.
5. Ризики у зовнішньоекономічній діяльності та способи їх усунення.
6. Міжбанківські кореспондентські відносини та система міжбанківських комунікацій. Система СВІФТ.
7. Відкриття та ведення валютних рахунків.
8. Купівля банками іноземної валюти для міжнародних розрахунків.
9. Характеристика зовнішньоторговельного контракту. Умови поставок товару.

10. Види документів при міжнародних поставках: комерційні документи, транспортні документи, страхові документи, фінансові документи.
11. Особливості використання в міжнародній сфері основних форм розрахунків.
12. Авансові платежі.
13. Платіж на відкритий рахунок.
14. Банківський переказ.
15. Розрахунки з використанням чеків, пластикових карток, векселів.
16. Документарний акредитив, фази, форми, види і конструкції акредитива.
17. Інкасо, види інкасо, фази документарного інкасо.
18. Виписка інкасового доручення і подання документів. Уніфіковані правила для інкасо.
19. Роль кредиту в забезпеченні зовнішньої торгівлі, його види та зв'язок з умовами платежу.
20. Кредитування імпорту та кредитування на основі векселя.
21. Кредитування на основі документарного акредитива.
22. Пряме банківське кредитування імпортера. Кредитування експорту.
23. Експортний факторинг та форфейтинг. Експортний лізинг.

24. Загальні принципи і правові основи банківської гарантії: поручительство, платіжне зобов'язання.
25. Типи та основні види банківських гарантій.
26. Сутність, структура та регулювання валютного ринку України.
27. Види валютних операцій банків, їх ризикованість.
28. Інформаційне забезпечення операцій на валютних ринках.
29. Сутність міжбанківського ринку депозитних операцій в іноземній валюті.
30. Валютування депозитних угод.
31. Процентні ставки на ринку міжбанківських депозитів у іноземній валюті.
32. Котирування процентних ставок. Сторони котирування.
33. Депозитна позиція. Ринок єрвалюти.
34. Зв'язок між процентними ставками та валютними курсами.
35. Сутність, види та цілі конверсійних операцій.
36. Валютні операції на умовах спот.
37. Котирування валют. Курси покупця і продавця.
38. Крос-курси та їх розрахунок. Валютна позиція.
39. Практика укладання угод на ринку поточних конверсійних операцій. Ордери, що застосовуються на ринку конверсійних операцій.
40. Валютні форвардні угоди.

41. Сутність та цілі форвардних контрактів.
42. Форвардний курс.
43. Валютування форвардних контрактів.
44. Контракти на ламану дату.
45. Форвардні контракти з правом вибору дати.
46. Форвардні крос-курси.
47. Закриття та продовження форвардного контракту.
48. Витрати за форвардною угодою.
49. Процентні форварди. Угоди форвард/форвард.
50. Угоди за форвардними ставками.
51. Свопи ринку конверсійних операцій.
52. Поняття валютних свопів та їх класифікація.
53. Практика укладання угод своп.
54. Свопи з датами валютування до споту (своп tom/next).
55. Свопи з датами валютування форвард/форвард.
56. Використання угод своп.
57. Свопи ринку капіталів.
58. Поняття процентних свопів, їх види та характеристика.
59. Валютні свопи ринку капіталів.
60. Поняття фінансових ф'ючерсів та визначальні риси ф'ючерсних ринків.

61. Ф'ючерсна ціна та особливості її формування на різні види контрактів.
62. Біржова торгівля ф'ючерсними контрактами і система маржі.
63. Ф'ючерсні стратегії та хеджування.
64. Поняття опціонних контрактів, їх види, сторони та ціна виконання.
65. Організація торгівлі опціонними контрактами та система маржі.
66. Премія опціону. Опціонні стратегії та хеджування опціонами.
67. Поняття спекулятивних операцій.
68. Фундаментальний аналіз.
69. Сутність та особливості фундаментального аналізу міжнародного валютного ринку.
70. Види економічних індикаторів, їх аналіз.
71. Економічні індикатори глобального макроекономічного значення.
72. Індикатори інфляції.
73. Індикатори безробіття.
74. Індикатори розвитку промисловості.
75. Індикатори добробуту населення.
76. Специфіка економічних індикаторів різних країн.
77. Сутність, об'єкти та методи технічного аналізу.
78. Графічний аналіз: поняття та види графіків

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Аналіз банківської діяльності : підручник / [А. М. Герасимович, М. Д. Алексеєнко, А. М. Парасій-Вергуненко та ін.] — Вид. 2-ге, без змін. — К. : КНЕУ, 2006. — 600 с.
2. Бібліотека українських підручників [Електронний ресурс] : офіційний веб-сайт. — Режим доступу : <http://pidruchniki.ws>. — укр. мова. — Дата останнього доступу : 11.11.2014 р. — Назва з екрану
3. Бутук О.І. Валютно-фінансові відносини : навч. посіб. / О. І. Бутук. — К. : Знання, 2006. — 349 с.
4. Все про банки в Україні [Електронний ресурс] : офіційний веб-сайт. — Режим доступу : <http://www.ukrbanks.info>. — Дата останнього доступу : 06.11.2014 р. — Назва з екрану
5. Господарський кодекс України [Електронний ресурс] станом на 06.02.2016 р. від 16.01.2003 р. №436-IV / Верховна Рада України : офіційне видання. — Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/436-15>. — Дата останнього доступу : 02.04.2016 р. — Назва з екрану
6. Губарева І. О. Міжнародні розрахунки і валютні операції : конспект лекцій / І. О. Губарева — Х. : Видавництво ХНЕУ, 2006. — 128 с.
7. Довідник банківських установ [Електронний ресурс] : офіційний веб-сайт. — Режим доступу : <http://www.bank.gov.ua>. — Дата останнього доступу : 03.11.2015 р. — Назва з екрану
8. Кіндрацька Л. М. Бухгалтерський облік у банках України : підручник / Л. М. Кіндрацька. — К. : КНЕУ, 2001. — 636 с.
9. Конституція України : прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. // Голос України. — 1996. — 13 липня. — Ст. 85, 95—98, 116, 119.
10. Кузнецова Н. С. Ринок цінних паперів в Україні : Правові основи формування та функціонування / Н. С. Кузнецова, І. Р. Назарчук. — К., Юрінком Інтер. — 2008. — 320 с.
11. Лаврушин О. И. Банковское дело : учебник / О. И. Лаврушин. — 2-е изд., пераб. й доп. / . — Финансы и статистика, М. : 2002. — 672 с.
12. Міжнародні розрахунки та валютні операції : навч.

посіб. / [О. І. Береславська, О. М. Наконечний, М. Г. Пясецька та ін.]; за заг. ред. М. І. Савлука. — К. : КНЕУ, 2002. — 392 с.

13. Міщенко В. І. Банківські операції : підручник / В. І. Міщенко, Н. Г. Слав'янська, О. Г. Коренева. — 2-ге вид., перероб. і доп. — К. : Знання, 2007. — 796 с.

14. Мозговий О. М. Міжнародні фінанси : навч. посіб. / О. М. Мозговий, Т. Є. Оболенська, Т. В. Мусієць. — К. : КНЕУ, 2005. — 557 с.

15. Мороз А. М. Банківські операції : підручник / А. М. Мороз. — 2-ге вид., випр. і доп. — К. : КНЕУ, 2002. — 476 с.

16. Облік міжнародних операцій : підручник / Ю. А. Кузьмінський, В. Г. Козак, Л. І. Лук'яненко, О. В. Небильцова. — К. : КНЕУ, 2006. — 336 с.

17. Про цінні папери і фондовий ринок : закон України від 23.02.2006 № 3480-IV станом на 06.11.2014 // Відомості Верховної Ради України. — 1991. — № 38. — Ст. 508 (див. ред. від 23.02.2006).

18. Про режим іноземного інвестування : закон України від 19.03.1996 № 93/96-ВР станом на 11.08.2013 // Відомості Верховної Ради України. — 1996. — № 19. — Ст. 80.

19. Положення про валютний контроль [Електронний ресурс] : затв. Постановою Правління НБУ станом на 08.02.2000 р. №49. — Режим доступу : <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/z0209-00>. — Дата останнього доступу : 7.04.2016 р. — Назва з екрану

20. Про банки і банківську діяльність [Електронний ресурс] : закон України від 07.12.2000 р. №2121-III. — Режим доступу : <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2121-14>. — Дата останнього доступу : 06.05.2016. — Назва з екрану

21. Про безготівкові розрахунки в Україні в національній валюті [Електронний ресурс] : інструкція : затв. Постановою Правління Національного банку України від 21.01.2004 р. N 22 станом на 08.02.2013. — Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2121-14>. — Дата останнього доступу : 22.10.2014 р. — Назва з екрану

22. Про державне регулювання ринку цінних паперів в Україні [Електронний ресурс] : закон України від 30.10.1996 № 448/96-ВР станом на 26.10.2014 р.. — Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/448/96-%D0%B2%D1%80>. — Дата останнього доступу : 08.05.2016 р. — Назва з екрану

23. Про заставу [Електронний ресурс] : закон України від 02.10.1992 р. №2654-ХІІ станом на 06.11.2014. — Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>. — Дата останнього доступу : 26.10.2014 р. — Назва з екрану

24. Руденко Л. В. Міжнародні кредитно-розрахункові та валютні операції : підручник / Л. В. Руденко. — 2-ге вид., перероб. і доп.—К. : Центр учбової літератури, 2007. — 632 с.

25. Румянцев А. П. Міжнародні фінансові відносини : навч. посіб. / А. П. Румянцев, В. Я. Голюк, О. Г. Тонких. — К. : Центр учбової літератури, 2008. — 348 с.

26. Умови та порядок проведення розрахунків з інкасо [Електронний ресурс] : уніфіковані правила з інкасо : затверджено постановою Правління НБУ від 21.06.1995 № 444 станом на 28.07.2004. — Режим доступу : [http : http : http://www.profiwins.com.ua/uk/letters-and-orders/national-bank/2538-400.html](http://www.profiwins.com.ua/uk/letters-and-orders/national-bank/2538-400.html). — Дата останнього доступу : 16.03.2016 р. — Назва з екрану

27. Шило В. П. Організація міжнародних банківських операцій : навч. посіб. / В. П. Шило, В. Н. Васькова.—К. : Професіонал, 2008. — 224 с.

Навчальне видання

**МІЖНАРОДНІ КРЕДИТНО-РОЗРАХУНКОВІ
ТА ВАЛЮТНІ ОПЕРАЦІЇ**

Методичні рекомендації

Укладачі:

Бурковська Алла Валентинівна

Лункіна Тетяна Іванівна

Формат 60x84 1/16. Ум. друк. арк. 2,3

Тираж 50 прим. Зам. № ____

Надруковано в видавничому відділі
Миколаївського національного аграрного університету
54020, м. Миколаїв, вул. Паризької Комуни, 9

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 4490 від 20.02.2013 р.